

ХІ НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ АН УРСР

З 25 по 27 квітня 1962 р. в Києві відбулася ХІ наукова археологічна конференція Інституту археології АН УРСР з участю представників центральних наукових закладів Москви, Ленінграда, республіканських, обласних та районних музеїв, Ермітажу і університетів республіки, а також багатьох музеїв і наукових закладів інших союзних республік. Конференція була присвячена підсумкам польових досліджень на території УРСР за 1960—1961 рр. і завданням дальшого розвитку археологічної науки. Робота конференції проходила на пленарних і чотирьох секційних засіданнях (первісної, скіфо-сарматської, античної та слов'яно-руської археології).

На пленарних засіданнях було заслухано 10 наукових доповідей.

Доповідь директора Інституту археології члена-кореспондента АН УРСР С. М. Бібікова була присвячена підсумкам археологічних досліджень на території республіки в 1961—1962 рр. Центральне місце в доповіді відведено здійсненим за звітні роки широким експедиційним дослідженням на новобудовах, зокрема на будівництвах Дніпродзержинської, Київської, Канівської ГЕС, в зоні Печенізького водосховища та будівництва каскаду гідроелектростанцій на Південному Бузі. Доповідач дав оцінку значення нового джерельного матеріалу для розробки найважливіших історичних проблем археологічної науки¹.

Академік Б. О. Рибаків у доповіді «Язичество у слов'ян» на основі різноманітних даних етнографії, історії та археології зробив цікаву спробу постановки і вирішення складної і важливої проблеми походження слов'янських релігійних уявлень. Доповідач виходить з того положення, що немає ніяких підстав для діаметрального протиставлення християнства різним формам дохристиянських вірувань, коріння яких однаково криються в первісному, дикунському мисленні. Предметом спеціального дослідження доповідача був, зокрема, річний цикл обрядів та молінь, які відбивають річний цикл сільськогосподарських та промислових робіт. Академік Б. О. Рибаків підкреслює, що буржуазна наука головним чином займалась вивченням так званого пантеону Володимира, тоді як найбільш цікавим є проникнення і в давній широкий пласт уявлень первісних землеробських племен — від трипільської культури до пізнього слов'янського язичества. Дуже цікавим в цьому відношенні є культ Роду та рожаниць. Переглянувши дані про Рід, доповідач по-новому підійшов до тлумачення Збруцького ідола. Культ жіночих божеств—рожаниць, на думку доповідача, своїми коріннями виходить з неоліту, епохи матріархату, а культ Роду — до дещо більш пізнього часу. Ці культури доживають до середньовіччя, зживаються з християнством. Виявлення дикунського — первісного коріння релігії, підкреслив на закін-

¹ Повний текст доповіді опублікується в цьому томі.

чення академік Б. О. Рибаків, є одним із найефективніших методів антирелігійної боротьби.

Характеристиці сучасного стану наших знань про початок Києва була присвячена доповідь старшого наукового співробітника В. Й. Довженка. Доповідач вважає, що наявні на сьогодні археологічні матеріали не дозволяють поки що зв'язувати з початком Києва жодне або групу поселень, які існували в різних районах сучасної території міста в період до VIII ст. Безперервний розвиток життя в Києві простежується на основі наявних археологічних матеріалів лише з VIII ст. Географічне положення Києва, наявність зручних шляхів сполучення зумовило, на думку доповідача, висунення цієї території як відповідного центру північно-дніпровських племен. Ці особливості поселень на території майбутнього Києва зростали в міру зміцнення міжплеменних зв'язків, що підготувало ґрунт для формування тут політичного центру, коли складалася Древньоруська держава. Доповідач звертає увагу на необхідність поглиблення археологічних досліджень в Києві, матеріали яких матимуть важливе значення для вирішення поставленого питання про початки древнього Києва.

В доповіді доктора історичних наук Т. С. Пассек «Взаємовідносини Західної та Східної Європи в період енеоліту» піднято питання історико-культурного і хронологічного співвідношення і зв'язків енеолітичних культур України та Молдавії з сусідніми з заходу і південного заходу культурами. Відкриття і дослідження в останні роки на території України та Молдавії цілого ряду стратиграфічних пам'яток дозволили радянським дослідникам зовсім по-новому висвітлити питання зв'язків та хронології енеолітичних культур Східної та Західної Європи. Завдяки застосуванню в археологічних дослідженнях радіокарбонного методу визначення віку пам'яток, вдається по-новому визначити хронологічну шкалу енеолітичних культур згаданої території. Доповідь Т. С. Пассек саме присвячена підсумкам досягнень радянських та закордонних археологів у цій важливішій ділянці наших знань.

Дискусійним питанням теорії та методики дослідження археологічних культур була присвячена доповідь старшого наукового співробітника Ю. М. Захарука. Відкидаючи концепцію етнічних ознак як джерел до вивчення етнічної історії минулого, доповідач робить спробу теоретично обґрунтувати і методично розробити поняття комплексу пам'яток як моноетнічного комплексу і структурної одиниці археологічної культури. Археологічна культура, в світлі цього, являє собою систему взаємозв'язаних різноманітних комплексів (пам'яток), яка графічно може бути визначена через структурну схему археологічної культури. Пропонована доповідачем структурна схема трипільської культури відбиває етапи історичного розвитку групи споріднених, спільних по походженню племен, які правдоподібно розмовляли на діалектах однієї мови. В доповіді зверталась увага на невідкладну необхідність розробки складних і важливих питань проблематики археологічної культури, успішне здійснення якої можливо лише при умові постійної уваги до неї і практичної участі в її розробці великого колективу дослідників.

Старший науковий співробітник Д. Я. Телегін зробив доповідь «Некрополі дніпродонецької культури та їх історичне місце», в якій дана характеристика основних рис поховального ритуалу могильників цієї культури і на основі порівняння їх з поховальними пам'ятками північної — східноєвропейської та південної — середземноморсько-азіатської культурно-етнографічних зон зроблено висновок про приналежність могильників дніпродонецької культури до північної зони, де вони, знаходячись в культурній області з характерною гребінцево-наколчастою керамікою утворюють своєрідну самостійну групу могильників дніпродонецького типу. Зміни, які простежуються в дніпродонецькій культурі з кінця не-

оліту до ранньої бронзи, на думку доповідача, пояснюються результатом безпосередніх культурних впливів, які йшли з півдня від населення середземноморсько-азіатської культурної зони.

Історико-археологічній характеристиці скарбу з поховання VII ст. н. е. в с. Глодоси, Кіровоградської області, була присвячена доповідь наукового співробітника А. Т. Брайчевської. На основі аналізу інвентаря та обряду поховання доповідач схильна визначити його приналежність знатному слов'янському (углицькому) князю, який жив у VII ст.

З доповіддю «Питання хронології передскіфського періоду на півдні Східної Європи» виступив доктор історичних наук О. І. Тереножкін. Відзначивши недостатню розробку абсолютної хронології пам'яток та культур передскіфського часу на півдні Європейської частини СРСР, доповідач вважає, що її уточнення повинно йти, в першу чергу, по лінії зіставлення з пам'ятками Середземномор'я та Переднього Сходу, вік яких встановлюється на основі даних письмових та історичних джерел. Віддаючи особливе значення для визначення віку передскіфських пам'яток, зокрема, новим стратиграфічним даним зрубної культури в Причорномор'ї і приналежностями кінського уздечного набору, доповідач визначає нову хронологічну схему культур передскіфського часу нашого півдня.

Доповідь старших наукових співробітників О. І. Леві та О. М. Карасьова «Ольвійська агора і теменос» була присвячена підсумкам багаторічних досліджень в центральній частині верхнього міста в Ольвії. В результаті здійснених досліджень вдалося виявити місцезнаходження головної площі міста — агори, а також священної ділянки — теменосу, театру та інших важливих об'єктів древньої Ольвії. Виявлений численний речовий матеріал разом з будівельними залишками дали можливість доповідачам висвітлити різні сторони історії, господарського, суспільно-політичного та культурного життя населення Ольвії, та, зокрема, значення агори і теменосу в історії древнього міста.

Доповідь доктора історичних наук М. К. Каргера «Древній Ізяслав» була присвячена підсумкам п'ятирічних досліджень древньоруського городища біля с. Городище, Шепетівського району, Хмельницької області. На городищі були відкриті залишки згорілих глинобитних жител і господарчих будівель, під розвалинами яких збереглися численні і різноманітні пам'ятки матеріальної культури. Вивчення знахідок та аналіз літописних відомостей дозволили доповідачеві встановити, що городище являло собою залишки невеликого міста Волинської землі, яке лежало на шляху руху татаро-монгольських орд між Києвом та Володимир-Волинським. Містечко, яке правдоподібно виникло у другій половині XI ст., було розгромлено в 1241 р., після чого життя в ньому не відновлялось. Доповідач вважає, що городище є залишками згаданого в літопису міста Ізяслава.

На засіданнях секції первісної археології було заслухано 20 доповідей і повідомлень.

М. М. Гусейнов (Інститут історії АН Азербайджанської РСР) повідомив про розкопки палеолітичної стоянки в печері Азих поблизу м. Фузулі, що відноситься до ашельської та мустьєрської епох.

Ф. М. Заверняев (Брянськ) доповів про нові знахідки крем'яних знарядь на відомій Хотилівській стоянці мустьєрського часу.

О. П. Черниш (Львів) зробив доповідь про результати дальших розкопок стоянки Молодово і відкриття на ній двох раніше невідомих культурних горизонтів пізньопалеолітичного та мустьєрського часів.

В. О. Місяць (Житомир) розповів про нові палеолітичні місцезнаходження в Житомирській області.

- М. І. Островський* (Кременець) повідомив про палеолітичні пам'ятки в м. Кременці, Тернопільської обл. та його околицях.
- О. М. Бадер* (Москва) розповів про дослідження грота Буран-Кая в Криму, зокрема, про знаходження в ньому матеріалів пізньопалеолітичного часу.
- О. О. Формозов* (Москва) зробив доповідь про нові дослідження неолітичних і енеолітичних пам'яток північно-західного Кавказу та їх значення для вивчення питань розвитку відтворюючих форм господарства.
- К. К. Черниш* (Москва) повідомила про підсумки дослідження пам'яток лінійно-стрічкової кераміки на території СРСР. Автор датує ці пам'ятки другою половиною IV тис. до н. е. і розділяє їх на дві хронологічні групи.
- М. Л. Макаревич* (Київ) доповів про розкопки ранньотрипільського поселення біля с. Гайворон, Кіровоградської області, матеріали якого мають важливе значення для з'ясування питань про місцеве походження трипільської культури.
- Г. П. Сергеев* (Кишинів) повідомив про скарб ранньотрипільського часу з с. Корбун, Молдавської РСР, до складу якого входить 852 вироби з міді, каменя, кістки, морських черепашок.
- М. С. Борковський* (Кам'янець-Подільськ) розповів про відкриття нових трипільських поселень в районі Кам'янець-Подільська.
- С. М. Бібіков* (Київ) повідомив про розкопки трипільського поселення в с. Гребенях на Київщині, що має важливе значення для вивчення середнього етапу розвитку трипільської культури в Подніпров'ї.
- В. Г. Збенювич* (Київ) розповів про розкопки пізньотрипільського поселення біля с. Підгірці під Києвом, керамічний матеріал якого має ряд локальних особливостей.
- В. І. Бібікова* (Київ) зробила доповідь про фауну неолітичних і енеолітичних поселень на території УРСР. На великому фактичному матеріалі було показано розвиток скотарства у племен трипільської культури і племен степової смуги УРСР, а також різницю між ними щодо складу поголів'я худоби. Разом з тим, остеологічний матеріал виявляється цінним джерелом для визначення межі поміж степом і лісостепом в епоху неоліту та енеоліту.
- І. К. Свешніков* (Львів) доповів про результати вивчення пам'яток шнурової кераміки в басейні р. Устя (Ровенщина), для яких є характерними поселення з наземними та землянковими житлами і могильники з похованнями в кам'яних гробницях і ямах, що відносяться до другої половини III—першої половини II тисячоліть до н. е.
- М. А. Пелещизин* (Львів) повідомив про розкопки поселення біля с. Зимне, Волинської області, матеріали якого мають важливе значення для вивчення господарства і побуту носіїв культури лійчастих кубків в західних областях УРСР.
- В. М. Гладилін* (Київ) повідомив про стан вивчення петрографічного комплексу Кам'яної Могили (Мелітопільщина) та уточнення датування деяких груп наскельних зображень, зокрема, бичачих упряжок, що відносяться до першої половини II тис. до н. е.
- Б. О. Латинін* (Ленінград) доповів про дослідження так званої багатоваликової кераміки, яку він пов'язує із зрубною культурою.
- І. І. Артеменко* (Москва) повідомив про розкопки курганів епохи бронзи на території Білоруської РСР, що мають важливе значення для вивчення ареалу поширення середньо-дніпровської культури за межами УРСР.
- С. С. Березанська* і *М. М. Бондар* (Київ) доповіли про розкопки поселення епохи бронзи в уроч. Ісковщина під Каневом, яке датується

першою половиною II тис. до н. е. і відповідає пізній фазі середньодніпровської культури.

На засіданнях *секції скіфо-сарматської археології* було заслухано 17 доповідей і повідомлень.

Е. О. Балагурі (Ужгород) доповів про розкопки поселення культури Ноа біля с. Острівець, Івано-Франківської області, що відноситься до XII ст. до н. е.

Г. І. Мелюкова (Москва) повідомила про пам'ятки епохи пізньої бронзи і скіфського часу в степовій частині Подністров'я. На підставі наявних матеріалів автор приходить до висновку, що поселення пізньої бронзи зникають на цій території у VIII ст. до н. е. Відомі поселення скіфського часу з'являються тут лише в IV ст. до н. е. і належать до іншої етнічної групи (гетів).

І. М. Шарафутдінова (Київ) повідомила про дослідження поселення пізньої бронзи біля с. Чикалівка, Кременчуцького району, Полтавської області. Поселення належить до пам'яток сабатинівського типу, поширених на значній території степової смуги УРСР, і датується кінцем II тис. до н. е.

О. М. Лесков (Київ) розповів про розкопки курганних і безкурганних поховань кінця епохи бронзи біля с. Широке, Херсонської області, що знаходились в ямах в скорченому положенні і мали супровідні речі XI—IX ст. до н. е.

П. М. Шульц (Сімферополь) повідомив про роботи Північно-Кримської експедиції, якою були проведені розкопки пам'яток епохи бронзи і скіфського часу, а також розвідки на трасі Чаплинського і Колончацького каналів, де були виявлені неолітичні стоянки і поселення пізньої бронзи, елліністичного і середньовічного часів.

О. М. Мельниківська (Москва) доповіла про результати вивчення милоградської культури на південному сході Білоруської РСР. Хронологічно пам'ятки цієї культури розподіляються на три етапи — з VI ст. до н. е. по I ст. н. е. Підоснову милоградської культури становлять пам'ятки тшинецько-комарівського типу.

Б. А. Шрамко (Харків) повідомив про розкопки Люботинського городища скіфського часу в басейні Сіверського Дінця. Заслужують на увагу укріплення городища, що склалися з рову та дерево-земляної стіни.

Є. Ф. Покровська (Київ) доповіла про підсумки вивчення поселень і городищ скіфського часу в лісостеповому Правобережжі. Аналіз матеріалу дозволив уточнити хронологію цих пам'яток та їх культурно-історичну характеристику. Важливе значення має встановлення факту, що найраніші поселення (VII—VI ст. н. е.) були неукріпленими селищами і що городища з'являються тут лише з другої половини VI ст. до н. е.

В. А. Іллінська (Київ) зробила доповідь про призначення скіфських наверхників та семантику зображень на них. Як пам'ятки культового характеру, вони походять від наверхників стародавнього Сходу.

Є. О. Петровська (Київ) зробила повідомлення про деякі нові пам'ятки пізнього скіфського часу на Київщині.

Е. В. Яковенко (Київ) повідомила про розкопки курганів IV—III ст. до н. е. під Борисполем, що мають важливе значення для вивчення скіфської культури в північній частині лісостепового Лівобережжя.

Є. В. Черненко (Київ) повідомив про розкопки курганів IV—III ст. до н. е. біля м. Нікополя, в одному з яких знаходився залізний панцир.

Б. А. Шрамко, О. О. Сонцев і Л. Д. Фомін (Харків) доповіли про результати металографічних досліджень залізних виробів скіфського часу. Заслужує на увагу встановлення факту про побутування у скіфів виробів з високоякісної сталі.

- Т. І. Крушельницька (Львів) повідомила про розкопки багатощарового поселення біля с. Бовшив, Івано-Франківської області, яке існувало в епохи раннього заліза до древньоруського часу. Розкопки поселення мають важливе значення для вивчення питання про походження липицької культури.
- Є. В. Максимов (Київ) доповів про античні речі III ст. до н. е. — II ст. н. е. в пам'ятках зарубинецької культури, що мають важливе значення для датування цієї культури, а також для вивчення економічних зв'язків її носіїв з античними містами Причорномор'я.
- М. Ю. Смішко (Львів) розповів про розкопки сарматських поховань першої половини I ст. н. е. біля с. Острівець, Івано-Франківської області, та їх значення для вивчення етнічних взаємовідношень у першій половині I тис. н. е. Досі сарматські пам'ятки на цій території були невідомі.
- В. Ф. Пешанов (Запоріжжя) повідомив про випадкові знахідки в Запорізькій області ряду золотих виробів пізньосарматського часу. На засіданнях секції античної археології було заслухано 15 доповідей та повідомлень.
- О. Д. Ганіна (Київ) повідомила про знахідки античних бронзових посудин біля с. Піщане, Черкаської області.
- Ф. М. Штігельман (Київ) зробила повідомлення про медальйон з зображенням Афіни з Ольвії.
- А. О. Білецький (Київ) доповів про плани видання нового корпусу епіграфічних пам'яток Північно-Західного Причорномор'я античного часу.
- В. В. Ланін (Київ) зробив доповідь про нові дослідження на о. Березані. Заслуговує на увагу уточнення стратиграфії культурних відкладень, хронології та характеру архітектурних споруд, а також відкриття залишків металообробного виробництва.
- М. М. Славін (Київ) розповів про розкопки в Ольвії, відкриття на агорі залишків торговельних і громадських будинків V—II ст. до н. е. та виробничих споруд, зокрема виноробень I—II ст. н. е.
- А. В. Бураков (Київ) доповів про розкопки Козирського городища, на якому простежено три будівельних періоди, що відносяться до початку I — середини III ст. н. е. Розкопані житлові та виробничо-господарські приміщення дають цінні відомості для характеристики Ольвійської периферії римського часу.
- А. І. Фурманська (Київ) доповіла про нові відкриття в Тірі житлових, культових та господарських споруд, що мають важливе значення для вивчення економіки, побуту і культури міста елліністичного та римського часів.
- І. Д. Марченко (Москва) повідомила про розкопки Пантікапея, де були відкриті житла елліністичного та римського часів з мощеними двориками і водозливами, а також майстерня ремісника-металурга.
- В. Ф. Гайдукевич (Ленінград) доповів про розкопки на значній площі античного міста Мірмекія, відкриті в ньому міські квартали з житловими будинками та виноробнями.
- Т. М. Висоцька (Сімферополь) повідомила про римську склоробну майстерню на городищі Алма-Кермен в Криму, існування якої автор пов'язує з перебуванням на городищі римського легіону.
- С. Ф. Стржелецький (Севастополь) повідомив про розкопки могильника III—IV ст. н. е. біля радгоспу «Севастопольський», а також доповів про нову колекцію цінних пам'яток IV—III ст. до н. е., відкритих в башні Зенона в Херсонесі, де вони були використані як будівельний матеріал. Ця колекція складається з 344 надгробних і архітектурних пам'яток, в тому числі поліхромних з написами.

- Г. П. Іванова* (Сімферополь) доповіла про скульптуру Херсонеса перших століть н. е. та її зв'язках з західним Причорномор'ям, Фракією і Наддунайщиною.
- Е. І. Соломоник* (Сімферополь) повідомила про нове епіграфічне джерело — херсонеський декрет з часів воєн Діофанта.
- І. Л. Значко-Яворський* (Ленінград) повідомив про будівельні розчини античних та середньовічних споруд Криму.
- На засіданнях секції слов'яно-руської археології було заслухано 24 доповіді і повідомлення.
- Е. О. Симонович* (Москва) в доповіді про північну межу поширення пам'яток черняхівської культури в дніпровському Лівобережжі висловив припущення, що цю межу слід відсунути на північ в басейн р. Сейм.
- Є. В. Махно* (Київ) розповіла про результати розкопок могильника черняхівської культури біля с. Компанійці на Дніпрі. Заслуговує на увагу кількісна перевага на ньому трупоспалень над трупопокладеннями, а також деякі особливості в складі керамічного комплексу.
- Н. М. Кравченко* і *В. П. Петров* (Київ) повідомили про дослідження могильника черняхівської культури біля с. Косанова на Південному Бузі (Вінничина). Матеріали могильника, який є першим з досліджених черняхівських могильників на цій території, ще раз підтверджують єдність черняхівської культури в області Середнього Подніпров'я, Побужжя та Наддністрянщини.
- А. П. Калещук* (Луцьк) і *В. П. Петров* (Київ) повідомили про скарб срібних речей V ст. н. е. з с. Качина на Волині, який уточнює типологічну і хронологічну класифікацію деяких груп ювелірних виробів першої половини I тис. н. е.
- В. Д. Баран* (Львів) зробив повідомлення про розкопки поселення Ріпнів II на Львівщині, на якому відкрито будівельні комплекси черняхівської культури і наступного періоду VI—VIII ст. Здобуті матеріали, на думку автора, заповнюють хронологічний розрив між пам'ятками черняхівської культури і пам'ятками другої половини I тис. н. е.
- В. В. Ауліх* (Львів) повідомив про розкопки городища кінця V — першої половини VII ст. біля с. Зимне на Волині. Це перше з найраніших слов'янських укріплень, досліджених на території УРСР.
- П. І. Хавлюк* (Київ) розповів про дослідження на поселенні VI—VII ст. н. е. біля с. Семенки на Вінничині, яке має важливе значення для розв'язання питань розвитку слов'янської культури в Східній і Центральній Європі у другій половині I тис. н. е.
- С. І. Пеняк* (Ужгород) повідомив про розкопки слов'янського курганного могильника VIII—X ст. біля сіл Червнєве і Зняцеве в Закарпатті.
- В. І. Бідзіля* (Київ) доповів про дослідження металургійного центру VI—VII ст. біля м. Гайворон на Південному Бузі, що є дуже важливим джерелом вивчення однієї з провідних ремісничих галузей в древньослов'янському суспільстві.
- Г. Г. Мезенцева* (Київ) повідомила про дослідження слов'янського поселення VII—IX ст. біля Канева і древньоруського міста Родні (Княжа Гора), які дали багато нових матеріалів для вивчення історії східних слов'ян в кінці I та на початку II тис. н. е.
- Д. Т. Березовець* (Київ) повідомив про розкопки комплексу пам'яток VIII—X ст. в с. Верхній Салтів на Харківщині, що складається з кріпості-цитаделі, посаду і катакомбного могильника. Тут знаходився один з важливих центрів племен салтівської культури.
- П. О. Рапопорт* (Ленінград) виступив з доповіддю про нові дані по історичній географії Волині, в якій визначив досі невідоме місцезонавання ряду древньоруських міст.

- В. К. Гончаров* (Київ) розповів про розкопки древньоруського городища на Іван Горі біля Ржищева, фортифікаційні та житлово-господарські споруди якого, а також різноманітний речовий матеріал є цінним джерелом для вивчення економіки, культури та побуту населення Середнього Подніпров'я в XI—XIII ст.
- О. О. Ратич* (Львів) доповів про дослідження древньоруського городища X — початку XII ст. в с. Судова Вишня на Львівщині, що є досі єдиним типом серед відомих городищ цього часу.
- І. І. Єдомаха* (Чернігів) повідомив про археологічні дослідження в Новгород-Сіверському, внаслідок яких одержані відомості про топографію міста домонгольського часу, а також з'ясовано характер культурного шару в основних його частинах.
- Ю. С. Асеев* (Київ) розповів про архітектуру Придніпровської Русі, яку він розглядає як єдину стилістичну школу, розрізняючи про цьому локальні особливості Київської, Чернігівської, Смоленської і Переяславської архітектури.
- С. О. Висоцький* (Київ) доповів про граффіті Київської Софії XI—XIV ст., які доповнюють наявні першоджерела древньоруського часу.
- Г. М. Шовкопляс* (Київ) розповіла про кісткорізне ремесло древнього Києва, матеріали якого зберігаються у фондах Київського історичного музею.
- Б. О. Тимощук* (Чернівці) повідомив про древньоруські поховання в кам'яних гробницях-саркофагах на території Галицької Русі.
- О. І. Домбровський* (Сімферополь) доповів про розкопки середньовічного укріплення біля Гаспра на південному березі Криму, яке було, на думку автора, одним з сторожових пунктів у період панування в Криму хазар і пізніших кочовиків.
- Є. В. Веймарн* (Сімферополь) в доповіді про «печерні міста» в південно-західному Криму показав дуже важливе значення цих пам'яток для вивчення процесів зародження та розвитку феодальних відносин.
- М. А. Фронджуло* (Сімферополь) повідомив про відкриття нових пам'яток на південно-східному і південному берегах Криму, що відносяться до пізньоантичного і ранньосередньовічного часів.
- Г. М. Гілевич* (Севастополь) повідомила про новий скарб херсоно-візантійських монет та його значення для вивчення економічних зв'язків Херсонеса.
- А. Л. Якобсон* (Ленінград) доповів про розкопки ранньосередньовічних сільських поселень в південно-західному Криму, що мають безпосереднє відношення до вивчення питань генезису феодалізму. В музейному приміщенні Інституту археології була організована велика виставка матеріалів розкопок 1960—1961 років.

Після закінчення пленарних та секційних засідань для учасників конференції була організована екскурсія по Дніпру до стародавнього Вишгорода та на будівництво Київської ГЕС.